

כלבי השמירה של הטבע

אנחנו רגילים לשמוע על כלבים המסייעים למשטרה באיתור סמים או עוזרים לצבא בשמירה ובזיהוי מטעני חבלה. מתברר כי כלבים מאומנים יכולים גם לאתר ציד והרעלות בלתי חוקיים, הפוגעים בבעלי החיים

כתב: אריאל קרס צילם: שי קבסה

יצאתי עם הפקחים כדי לראות מהי שמירת טבע בפעולה. אנחנו נמצאים בשולי שמורת הטבע הירוקה חוטם הכרמל שמדרום למעיין צבי - מדרון תלול עם סבך של עשבייה, שיחים נמוכים וסלעים, שמהווה מקום מחיה ושטח פתוח למינים רבים של בעלי חיים. הכלב רם פרוביזור, שהוא הכלב הראשי הנותן שירות לרשות הטבע והגנים, משחרר את הכלבה איה, שמתחילה להתרוץ סביב. פקחי רשות הטבע והגנים קיבלו מידע על ציד בלתי חוקי באזור וכעת הם ניצבים מול השטח העצום שבו עליהם לגלות הוכחות מוצקות לציד כזה. זה אמנם נראה כמו

חיפוש מחט של דרבן בערמת שחת, אבל לא לאיה, כלבת הרועה הגרמני. היא מתחילה לרחרח את הקרקע, ומובילה אותנו לכיוון צפון - למטע אבוקדו הגובל בגדר השמורה. אנו מוצאים שבילים של בעלי חיים, ואחרי עוד כמה עשרות מטרים יש סימנים על הגדר. אילן יגר, ראש תחום מבצעים ומניעת ציד באגף הפיקוח והאכיפה של הרשות, מזהה אותם כסימונים של זירת מלכודות לולאה, שמאפיינות ציד בלתי חוקי אשר מבוצע על ידי עובדים זרים. עד מהרה נעצרת הכלבה איה על מקומה ומסמנת לרם להתקרב. לא עברו יותר מארבע דקות, ואיה גילתה זירה של ציד

ושחיטה של חיות בר מוגנות (במקרה זה דרבנים) על גבול שמורת הטבע. בתמורה לעבודתה המשובחת היא זוכה בפרס מידי רם. אפשר רק לנחש כמה זמן היה גילוי כזה גוזל מפקח של הרשות, שיוצא בבוקר לסרוק אזור של עשרות דונמים של עצים, שיחים, עשב וסלעים. "מאז שהתחלנו לעבוד עם כלבים יש עלייה גדולה באיתור ראיות בשטח לביצוע עברות", אומר יגר. אנחנו רגילים לשמוע על כלבים שמסייעים בתחומים שונים - איתור סמים במשטרה, שמירה וזיהוי מטעני חבלה בצבא ועוד. מתברר שאפשר להיעזר בכלבים מאומנים בתחומים נוספים,

הכלב רם פרוביזור עם הכלבה איה

בין היתר לאיתור של הרעלות בלתי חוקיות ושל ציד בלתי חוקי הפוגעים בבעלי חיים. התחכום של הציידים מצריך תשובה הולמת מצד הרשות, והכלבים עונים על צרכים אלה היטב.

חושים של כלב

"המיקום הגיאוגרפי של ישראל הופך אותה לאוצר בלום של ערכי טבע", אומר יגר, שעובד ברשות זה 25 שנה. "עם זאת, ציידים רבים פועלים בשטח וחלקם משתמשים גם בכלבי ציד. אז חשבנו לעצמנו, למה שלא נייעזר אף אנחנו בחוש הריח של הכלבים - לטובת שמירת טבע. ברגע שנכנסתי לתפקיד התחלתי לדחוף את הרעיון הזה בחטיבת פיקוח ואכיפה".

"הרשות עשתה עבודת מטה כדי להכשיר כלבים לאיתור ולזיהוי עברות בתחומים השייכים לרשות", מסביר אלדד פלד, ראש אגף פיקוח ומבצעים של הרשות. "הפרויקט מתנהל כבר כשנתיים, והשנה הראשונה הייתה שנת ניסיון - מעין פיילוט. הפיילוט זכה להצלחה אדירה, והכלבים הגיעו

הכלב רם פרוביזור עם הכלבה איה

לגילויים שגררו הפללות של חשודים. העבודה עם כלב מצריכה הכשרה של כלבן. הכלבים מקבלים טיפול נאות, מסור ואוהב מהפקחים. בעקבות ההצלחה במחוז צפון הרחבנו את הפעילות לכל הארץ, וקלטנו עוד שני כלבי ריח. העבודה עם הכלבים מביאה לידי ביטוי את הצורך המתמיד בהכנסת כלים חדשניים ומתוחכמים כדי להילחם בפגיעה בטבע". הפרויקט נערך בשיתוף "מנוף", פנימייה לנוער בסיכון הנמצאת בעכו. זהו פרויקט חינוכי של הרשות, וחניכי מנוף נוטלים חלק בהכשרת הכלבים ובטיפול בהם. הכלבנות היא עניין רב שנים בפנימייה, המטפחת כלבים לכוחות הביטחון ולרשויות אכיפת החוק. כעת כבר פועלות בשטח חמש כלבות.

חיות הבר בישראל סובלות ממגוון פגיעות מידי האדם, שעליהן אנו שומעים לא מעט בחדשות: פגיעה בשמורות טבע כמו מקרה דליפת הנפט בערבה, צמצום שטחי מחיה, בנייה מואצת, דריסות בכבישים, הרעלות וציד בלתי חוקי, כמובן.

"להימצא בחזית האכיפה" / מאת רוני מלכא, מנהל החטיבה לפיקוח ואכיפת החוק

רשות הטבע והגנים, על מערך הפיקוח והאכיפה שלה, דואגת לשמר יכולות מתקדמות כך שנוכל להימצא בחזית האכיפה ולא בזנבה. בשנים האחרונות הוכנסו אמצעים רבים, שרובם נשארו חסויים, לצורך השגת יכולות פיקוח ואכיפה גבוהות. השימוש באמצעים מושג על ידי תקציב ייעודי שמעמיד אגף התקציבים באוצר, שמיועד כל כולו למטרה אחת - שמירה על כשירות מבצעית ברמה הגבוהה ביותר - ובסיוע רב מאוד של גורמים שונים במערך המבצעים, המודיעין, החקירות והטכנולוגיות של משטרת ישראל, בגיבוי ובסיוע משרד המשפטים. מטרתנו - הפחתת הציד הלא חוקי, מניעת פגיעה בצומח הייחודי של ארצנו ומניעת פגיעה קשה באתרי המורשת, אגב השגת ענישה מרתיעה כפי שנהוג במדינות מתקונות.

איך מצליחים הכלבים להתעלות על בני האדם במציאת הוכחות לציד בלתי חוקי? "חוש הריח של הכלבים רגיש פי 40 אלף משלנו, בני האדם", מסביר פרוביזור. "חוש הריח שלהם סלקטיבי. הם יכולים להבחין בהרבה ריחות בו זמנית. אנשים חושבים שאפשר למסך חוש ריח של כלב, אבל בדרך כלל זה לא עובד. אנחנו מאמנים את הכלבים לאתר ריחות מסוימים, לדוגמה ריחות של שרידי חיה ולא של פגרים, והכלב יזהה מיד את השרידים הספציפיים של הדרבן. צריך, כמובן, לבחור כלב שמתאים למשימה, כי לא כל כלב יכול לבצע את העבודה. צריך כלב עם גנטיקה נכונה ותכונות מתאימות, כמו יצר משחק גבוה. איה לא חושבת שהיא מצילה דרבנים ושומרת על הטבע, אלא סתם יוצאת לשחק".

הפעילות בתחום בשנה האחרונה ופסקי דין מחמירים יותר של בתי המשפט מייצרים הרתעה מסוימת, אם כי היא עדיין לא מספיקה. מגני הטבע חייבים גם לשתף פעולה עם גורמים נוספים בעולם.

רם והכלבה איה באזור חוף כרמל במהלך פעילות לאיתור מלכודות דרבנים